

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Demografija ir darbo rinka Lietuvoje: iššūkiai, mitai ir realybė

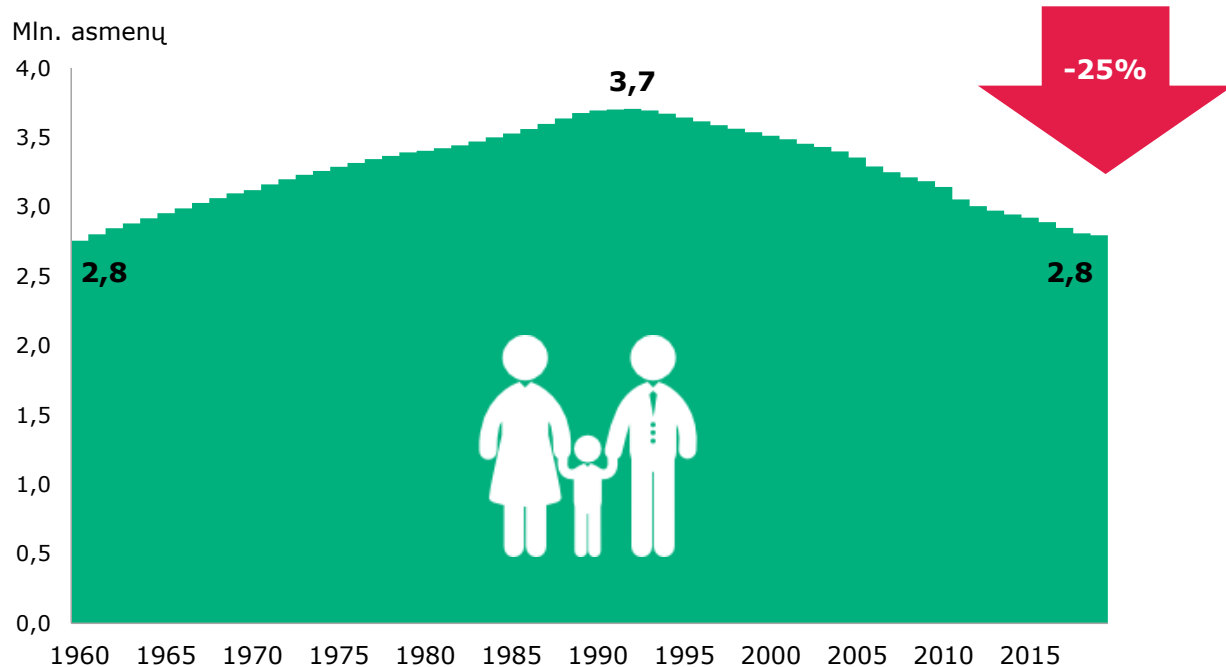

Laura Galdikienė
Ekonomikos departamento vyriausioji ekonomistė
2019 m. spalio 15 d.

TESTAS: Lyginant su 1960 m., šiandien gyventojų skaičius Lietuvoje yra...

Gyventojų skaičius Lietuvoje 1960-2019 m.

A. Didesnis

B. Mažesnis

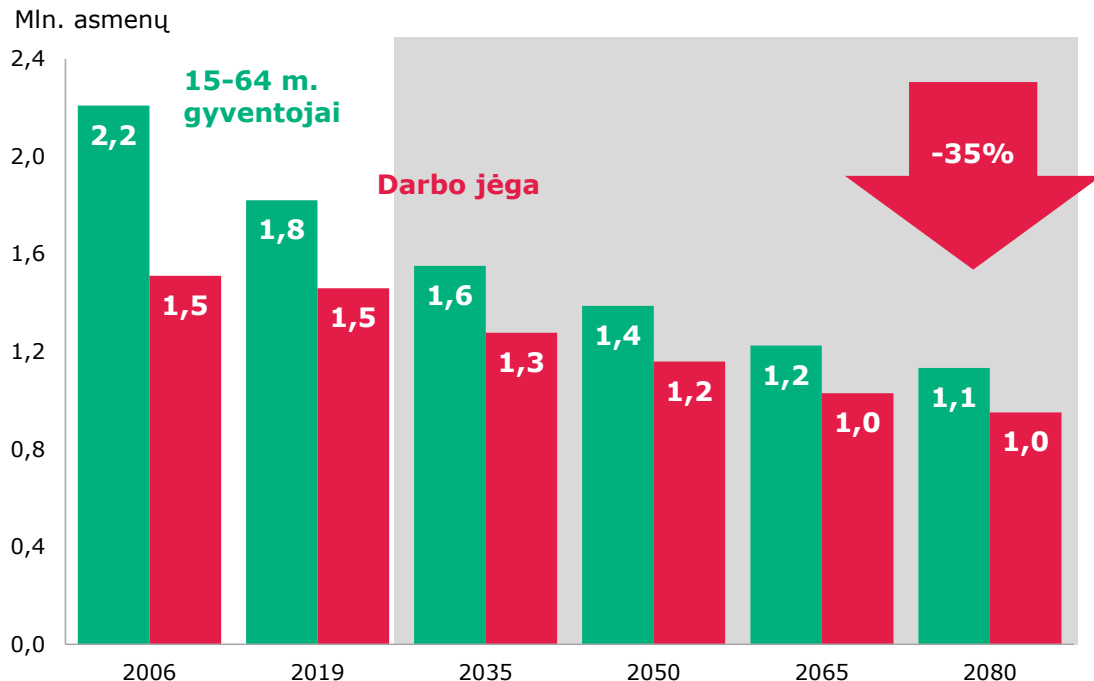
C. Toks pat

Šaltinis: Eurostatas.

Darbo rinka ir ekonomika ims vis labiau jausti nepalankias demografines tendencijas

Darbingo amžiaus gyventojai ir darbo jėga*

Darbuotojų trūkumas, įtampa darbo rinkoje, netvarus atlyginimų augimas, konkurencingumo problemos

Ribotos verslo plėtros ir TUI galimybės, lėtesnis produktyvumo augimas dėl senstančios darbo jėgos

Lėtesnis ekonomikos augimas, neigiamas poveikis pajamų konvergencijai, viešiesiems finansams

Šaltiniai: Eurostatas ir Lietuvos banko projekcijos.

*Remiamasi subalansuotos migracijos prielaida.

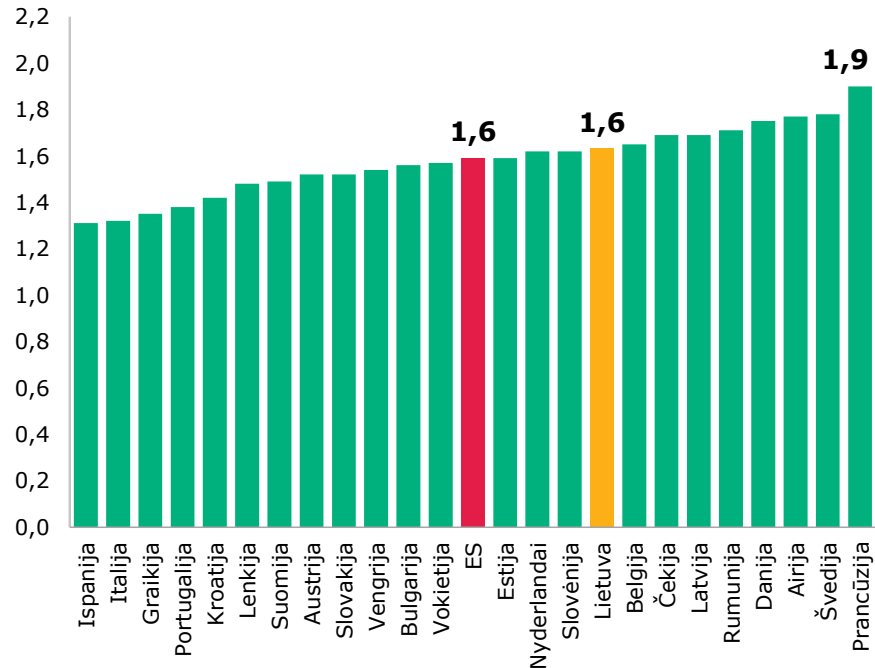
Demografinės situacijos gerinimas

Gimstamumo rodiklis nėra žemas ir erdvės didėjimui mažai – darbo jėgos mažėjimo problemas neišspręs

Suminio gimstamumo rodiklis, 2017 m.

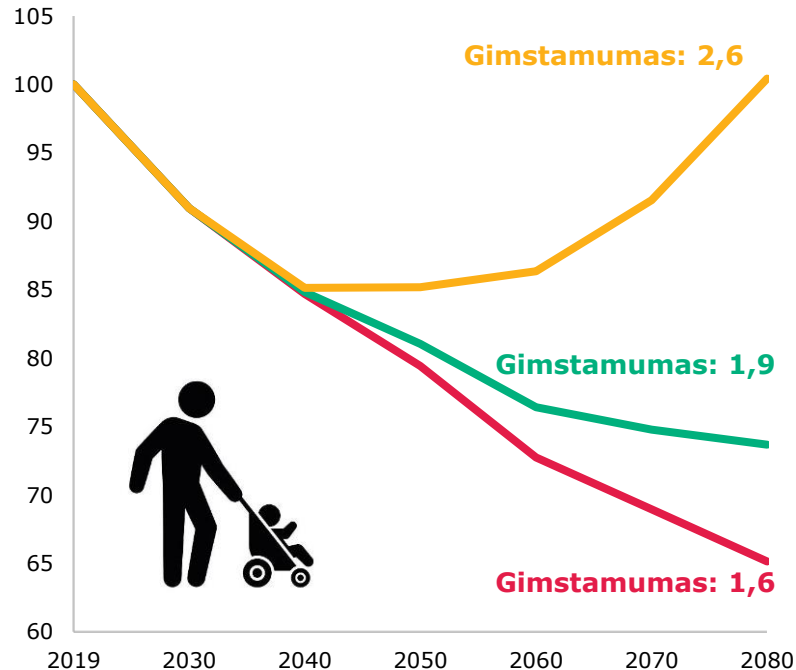
Vaikų skaičius, tenkantis 1 moteriai per gyvenimą

Šaltinis: Eurostatas.

Darbo jėga pagal skirtingas gimstamumo prielaidas

Indeksas, 2019=100

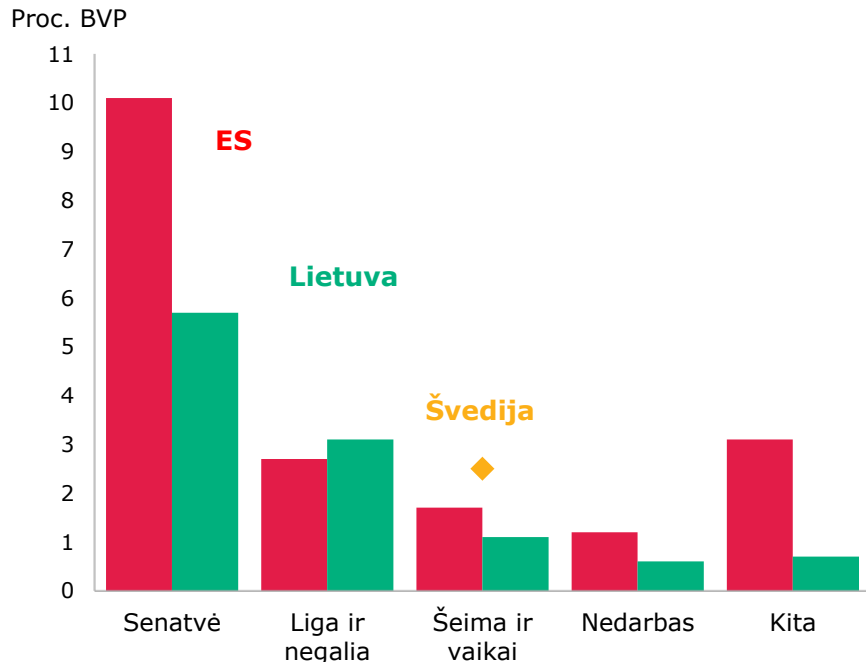

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Vykdyti gimstamumą skatinančią politiką gali būti brangu ir sudėtinga, gali neduoti laukiamų rezultatų

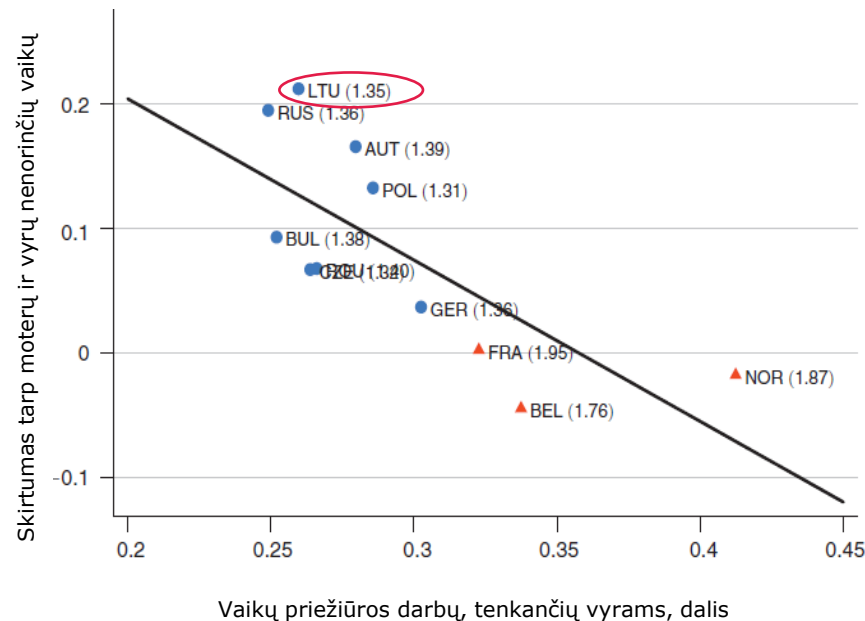

Valdžios sektoriaus išlaidos socialinei apsaugai, 2017 m.

Šaltinis: Eurostatas.

Gimstamumas ir vyrų dalyvavimas vaikų priežiūroje

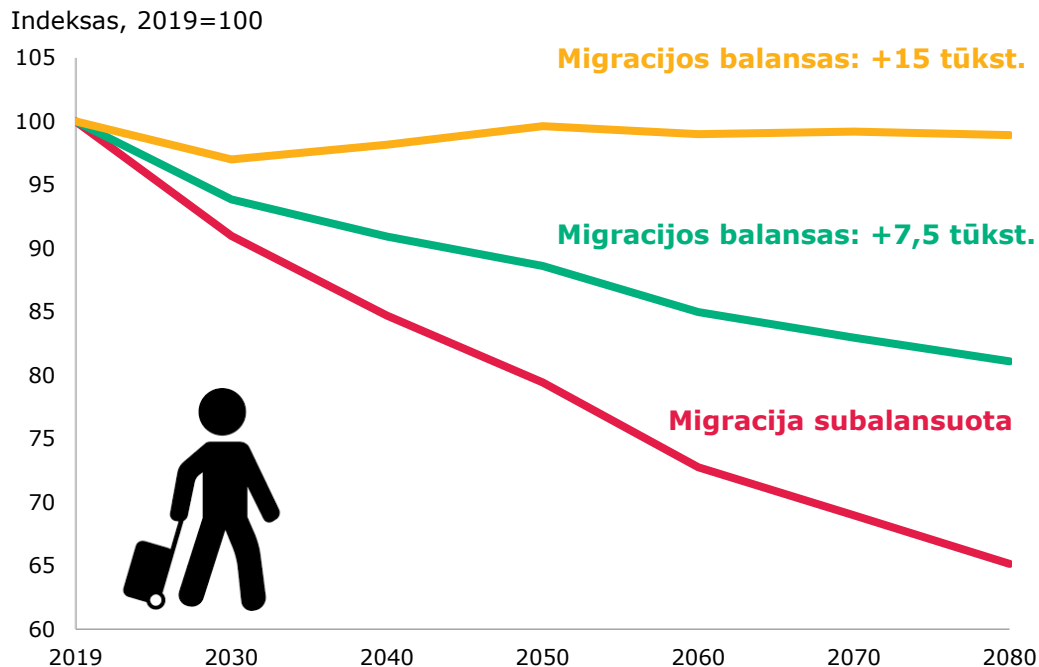

Šaltinis: Doepke ir Kindermann (2019), *Bargaining over Babies: Theory, Evidence and Policy Implications*

Didelis teigiamas migracijos balansas galėtų stabilizuoti neigiamus demografinius procesus, tačiau...

Darbo jėga pagal skirtingas migracijos prielaidas

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Grįžtantys lietuviai ar atvykstantys užsieniečiai? Kokios kvalifikacijos?

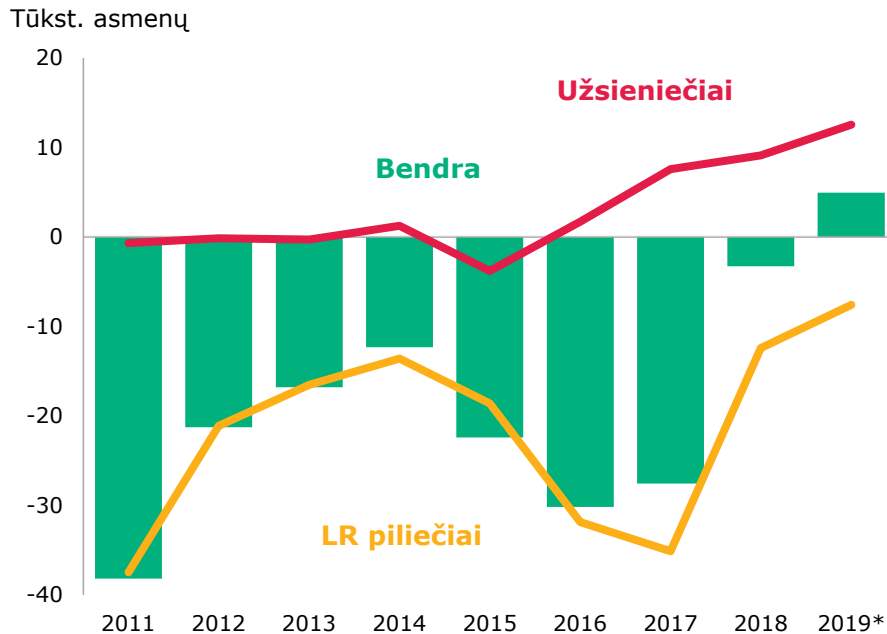
Kaip imigracija paveiks viešuosius finansus, darbo užmokestį ir užimtumą?

Ar esame pasiruošę dideliems visuomenės struktūros pokyčiams, kultūrų ir religijų įvairovei?

Pastarojo meto migracijos tendencijos nesprendžia ilgalaikių problemų, trūksta migracijos politikos

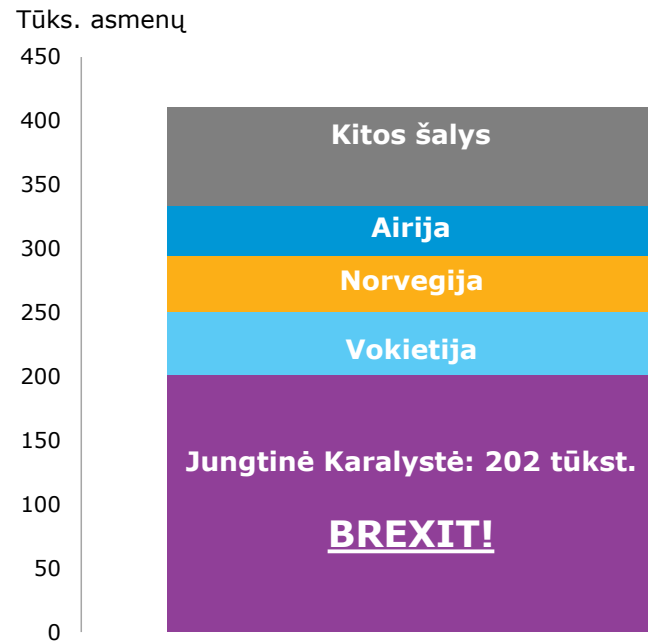
Grynoji migracija

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

*2018 m. rugsėjo - 2019 m. rugpjūčio suma

Lietuviai užsienyje

Šaltinis: Eurostatas.

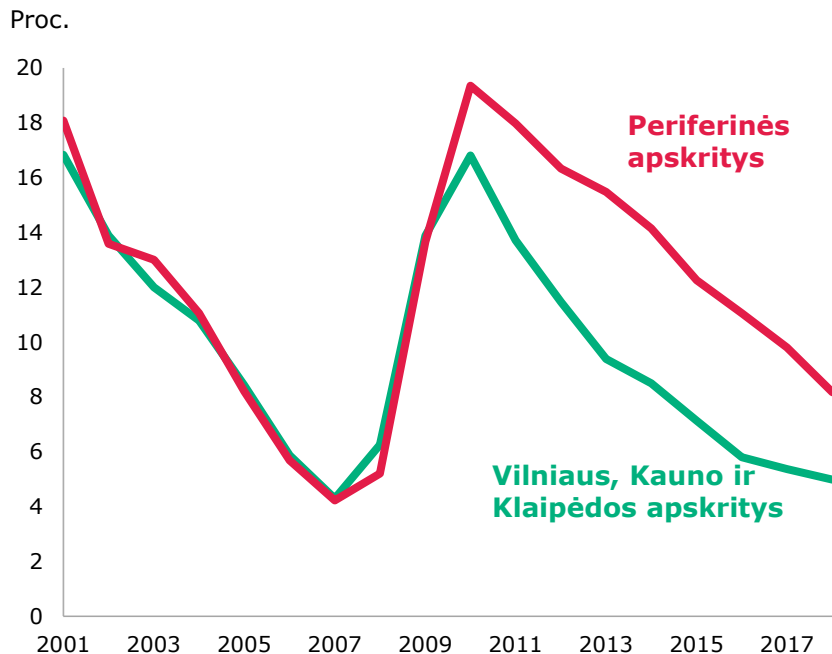

Turimų resursų efektyvesnis panaudojimas

Struktūriniai bedarbiai – nepanaudoti vidiniai resursai, bet juos pasiekti – rimtas iššūkis

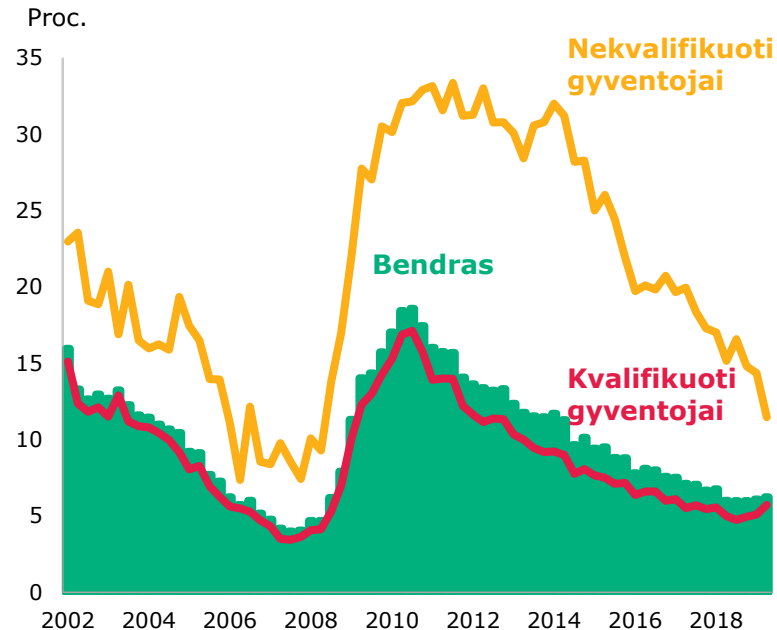

Nedarbo lygis pagal regioną

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Nedarbo lygis pagal kvalifikaciją

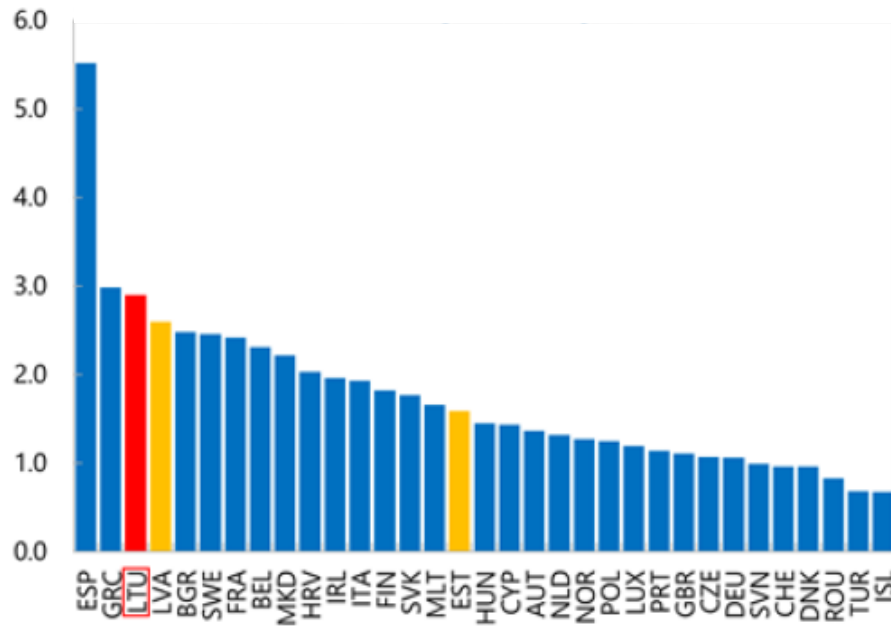

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

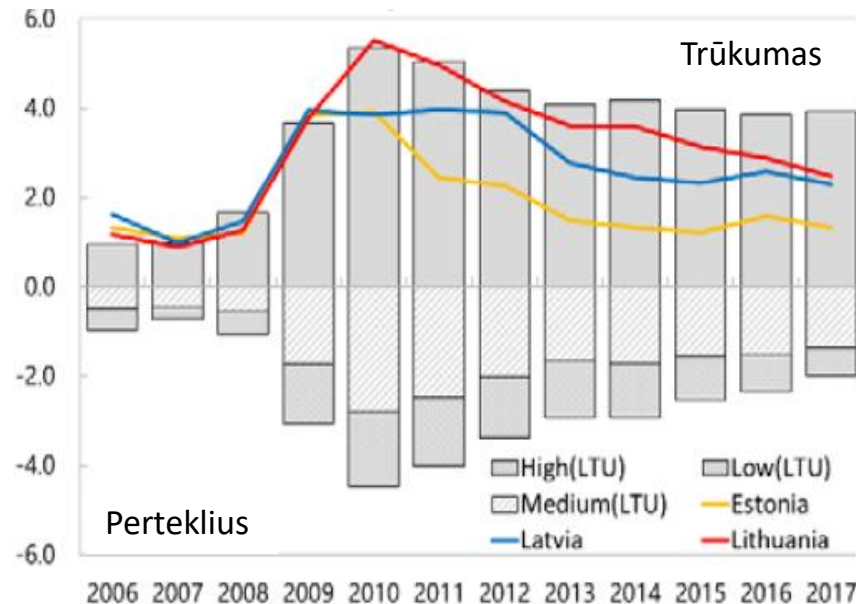
Gyventojų kvalifikacija ir rinkos poreikiai prasilenkia – labiausiai trūksta aukštos kvalifikacijos darbuotojų

Kvalifikacijos neatitikimo indeksas, 2016 m.

Kvalifikacijos neatitikimo indeksas, 2006-2017 m.

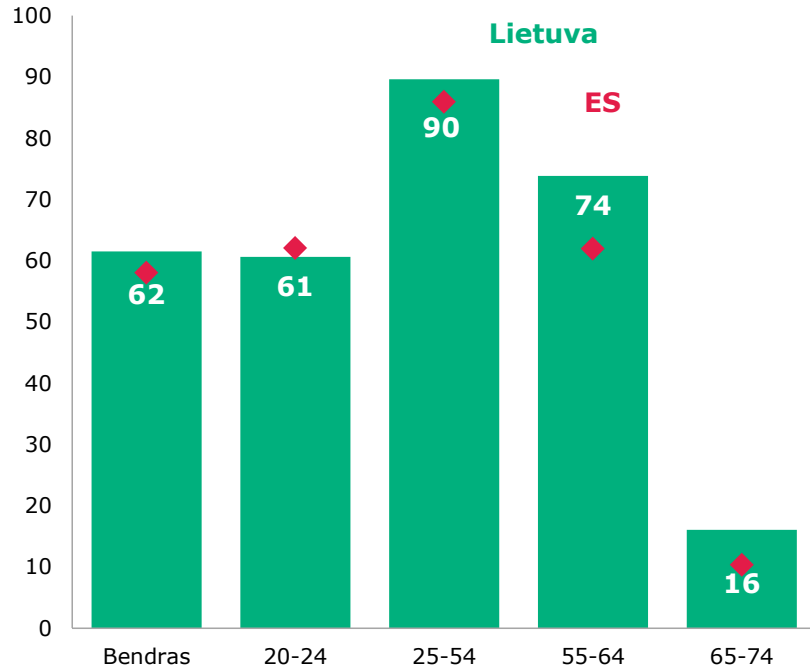
Šaltinis: TVF (2019), "Skills Mismatch and Active Labor Market Policy in Lithuania"

Aktyvumo lygis – jau aukštumose, tačiau ilgėjanti gyvenimo trukmė galėtų suteikti dar šiek tiek erdvės

Aktyvumo lygis, 2018 m.

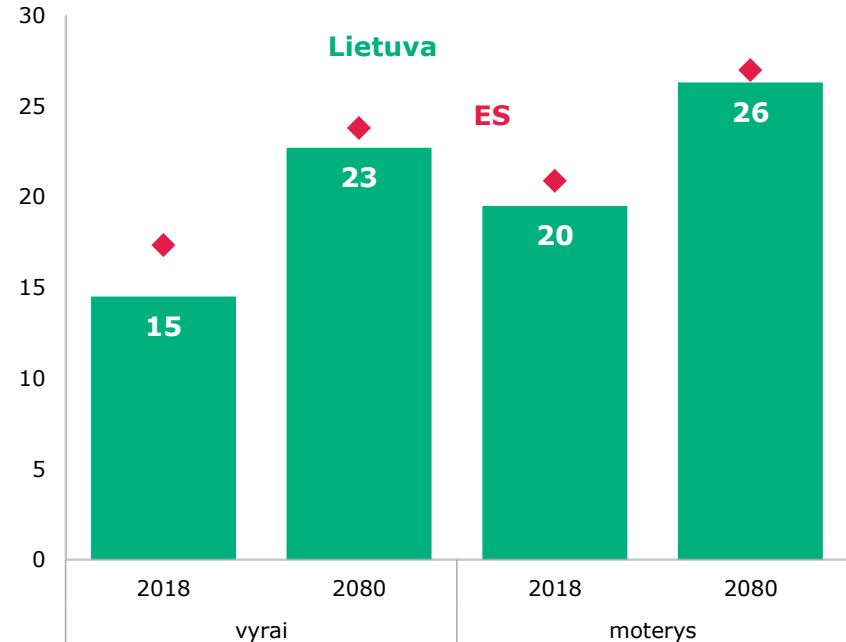
Proc. visų tos amžiaus grupės gyventojų

Šaltinis: Eurostatas.

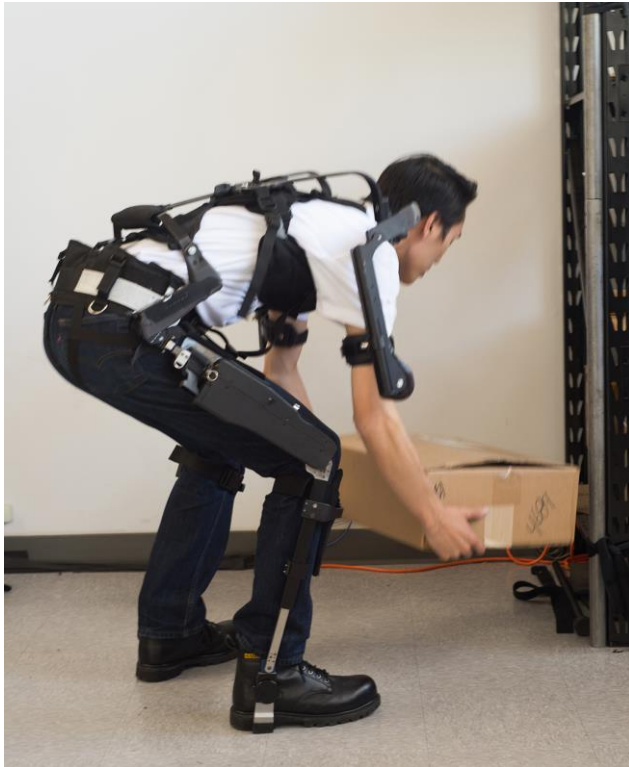
Tikėtina gyvenimo trukmė sulaukus 65 m.

Metai

Šaltinis: Eurostatas.

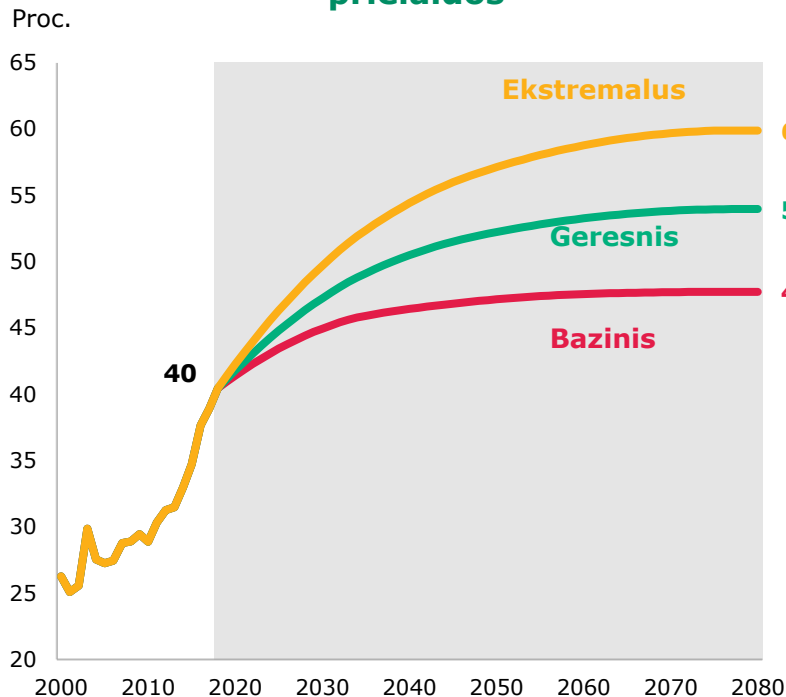
Technologinė pažanga sudarys galimybes dirbti ilgiau

Didėjant vyresnio amžiaus žmonių aktyvumui, darbo jėga mažėtų šiek tiek nuosaikiau

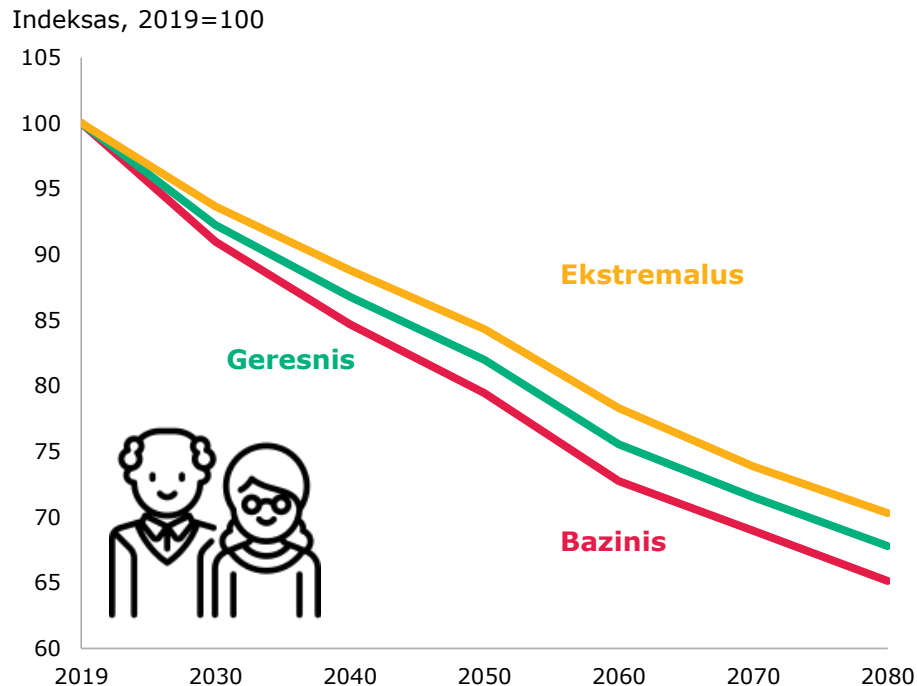

55-79 m. gyventojų aktyvumo lygio prielaidos

Šaltiniai: Eurostatas ir Lietuvos banko projekcijos.

Darbo jėga pagal skirtingas aktyvumo prielaidas

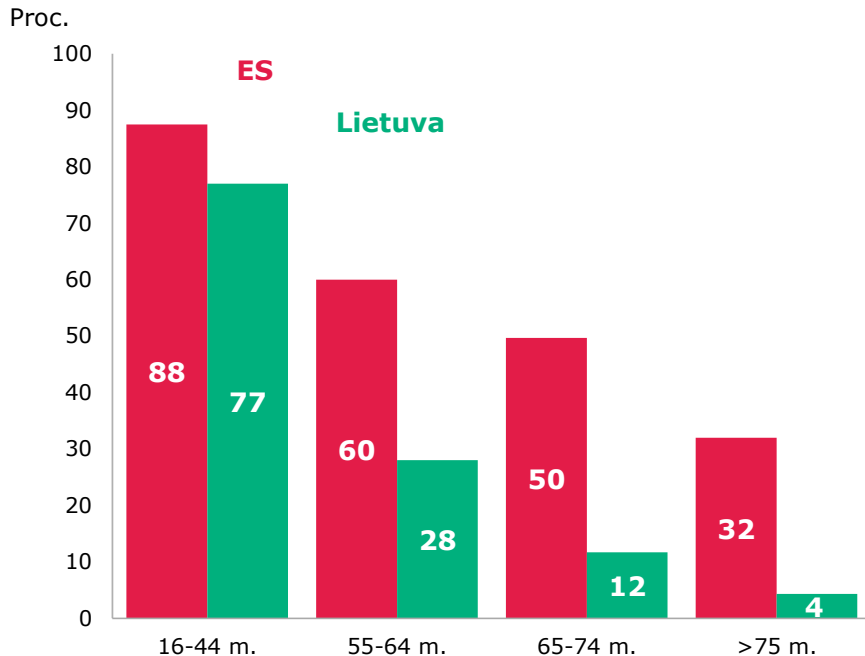

Šaltiniai: Lietuvos bankas.

Tačiau būtina gerinti šalies gyventojų sveikatą ir užtikrinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi

Gyventojai, kurių sveikata gera arba labai gera, 2017-2018 m.

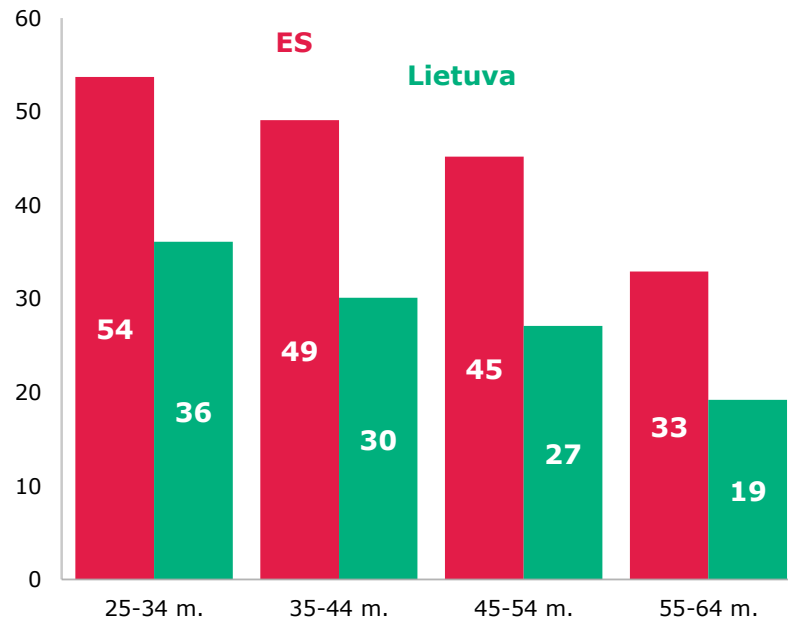

Šaltinis: Eurostatas.

Pastaba: ES – 2017 m., Lietuvos – 2018 m. duomenys.

Dalyvavimas formaliajame ir neformaliajame švietime, 2016 m.

Proc., mokymasis per pastaruosius 12 mėn.

Šaltinis: Eurostatas.

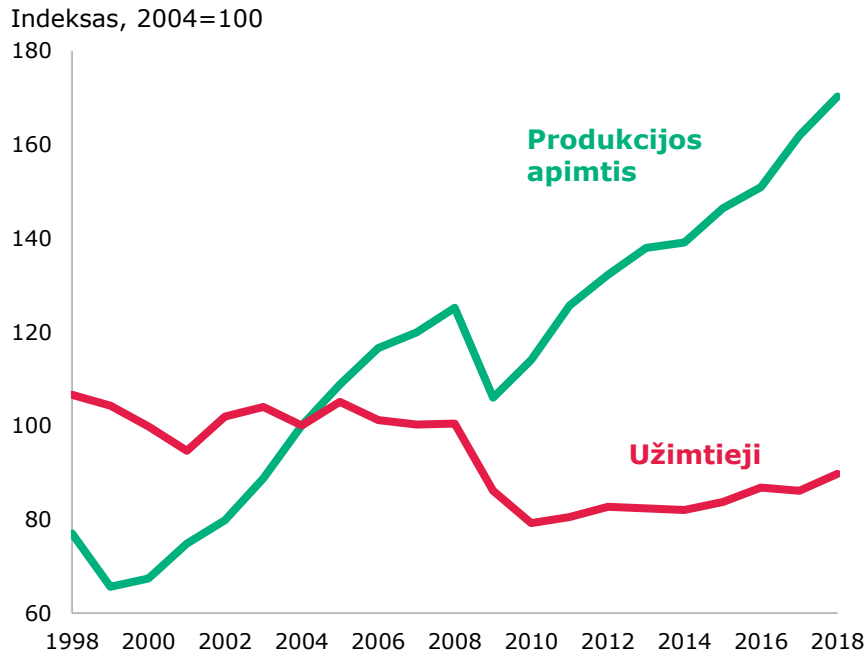
Technologijos ir aukštesnė pridėtinė vertė

Pagelbėtų automatizacija, tačiau pagal pažangių technologijų naudojimą vis dar atsiliekame

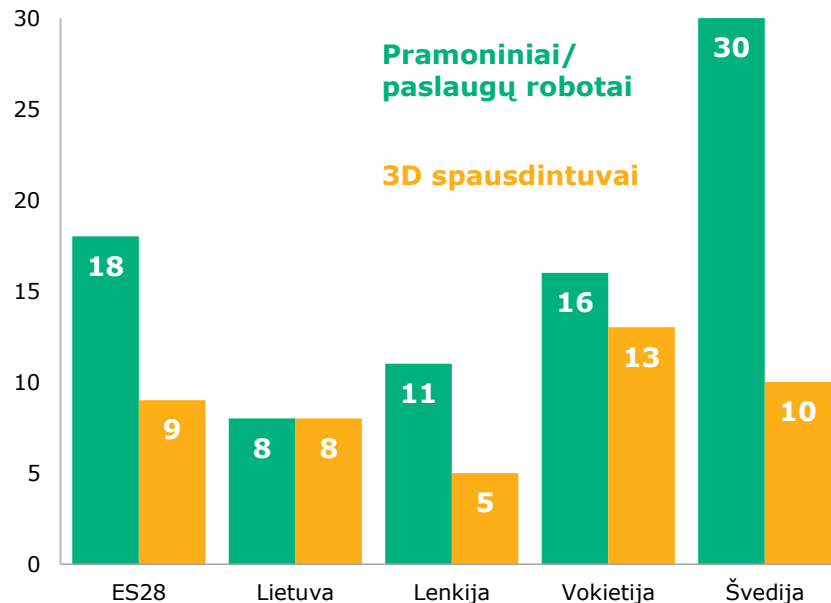
Apdirbamoji gamyba ir užimtumas

Šaltiniai: LSD, Eurostatas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Technologijų naudojimas apdirbamojoje gamyboje

Proc. įmonių, turinčių daugiau nei 10 darbuotojų

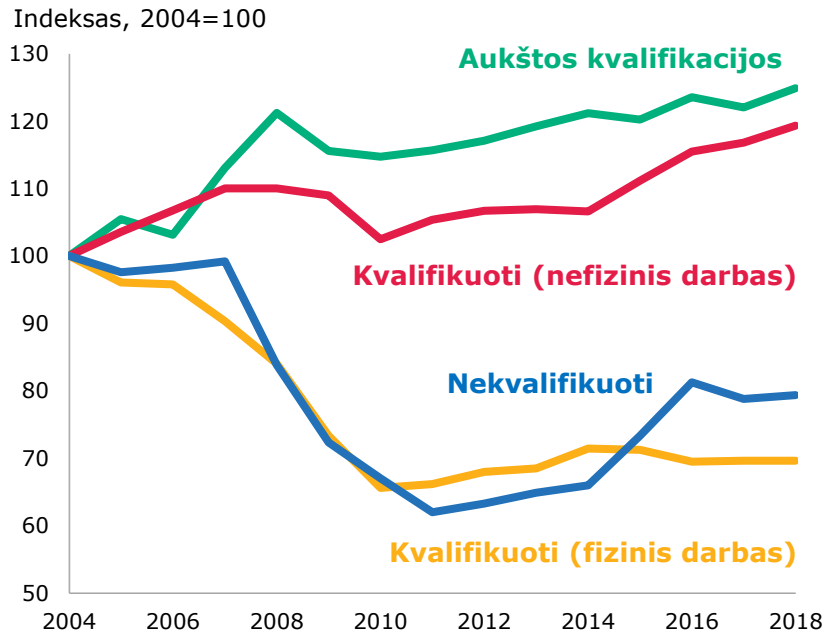

Šaltinis: Eurostatas

Technologijos gali turėti ir nepageidaujamų pasekmių – didinti poliarizaciją, nelygybę, regionų problemas

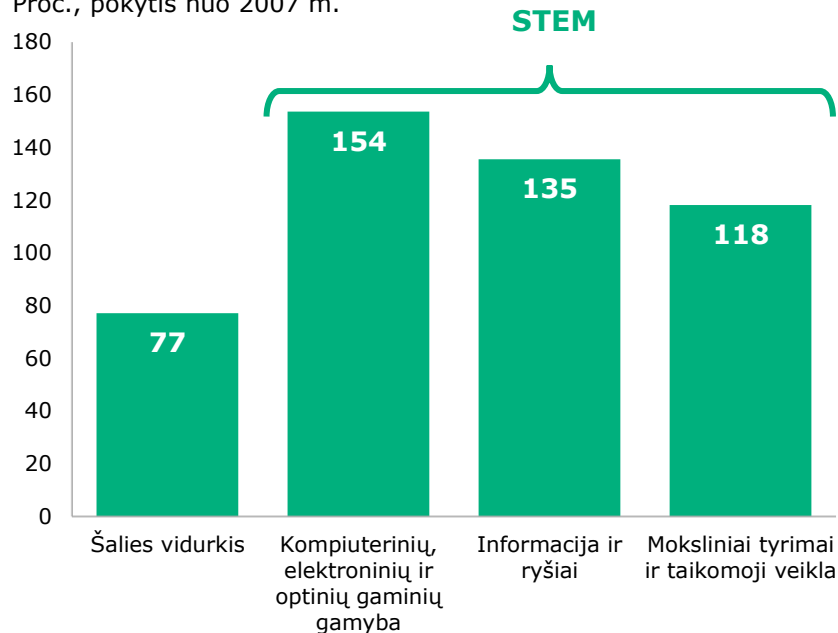

Užimtieji pagal kvalifikaciją*

Darbo užmokestis pagal ekonomines veiklas

Proc., pokytis nuo 2007 m.

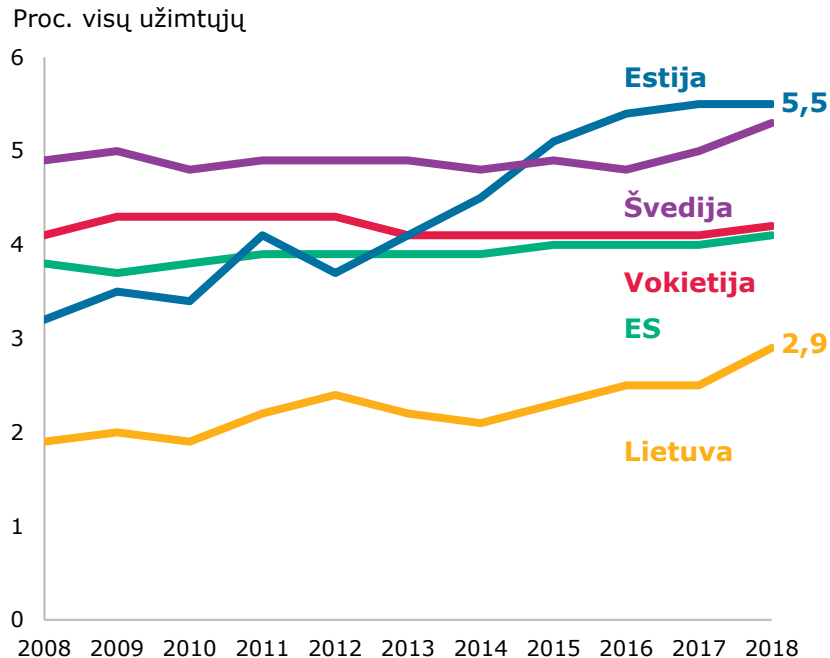
Šaltiniai: Eurostatas ir Lietuvos banko skaičiavimai
*ISCO 1-3 – aukštos kvalif., 4-5 – kvalifikuoti (ne fizinis), 6-8 – kvalifikuoti (fizinis), 9 – nekvalifikuoti darbininkai

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Ūkio kilimas vertės grandine galėtų sumažinti neigiamą demografijos poveikį ekonomikai

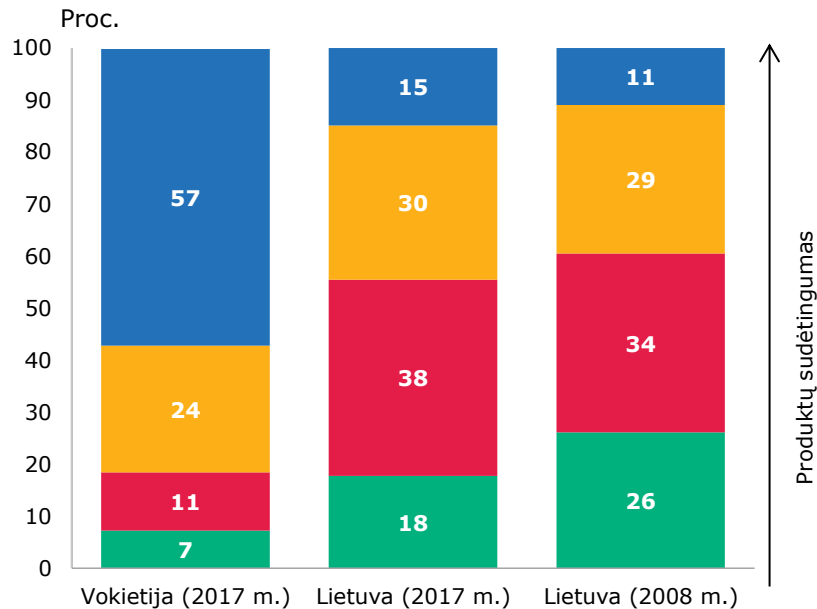
Užimtieji aukštųjų technologijų sektoriuje*

Šaltinis: Eurostatas.

*Aukštosiomis technologijomis paremta gamyba ir žinioms imlios aukštųjų technologijų paslaugos.

Eksporto struktūra pagal produktų sudėtingumą

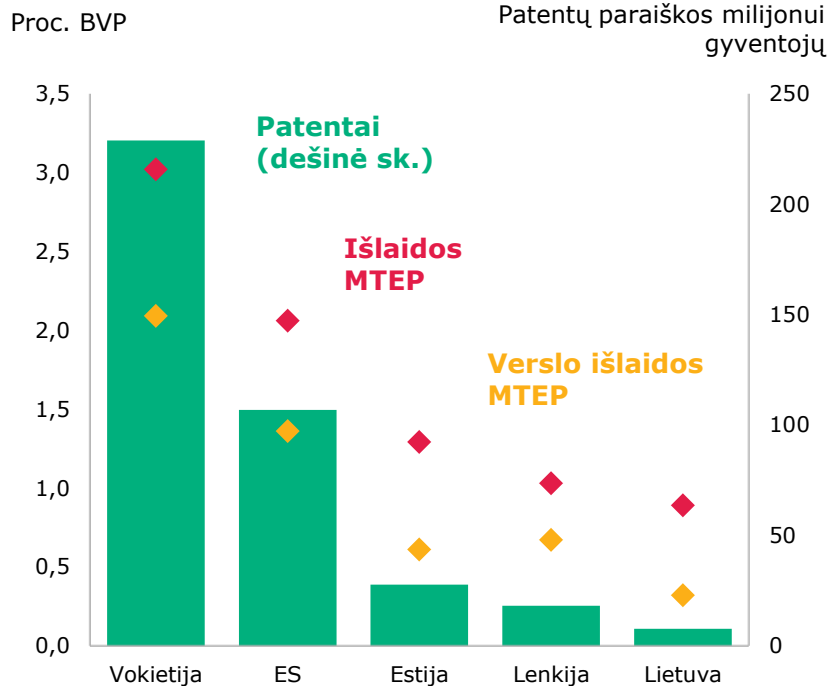
- Aukšto sudėtingumo
- Vidutinio-aukštesnio sudėtingumo
- Vidutinio-žemesnio sudėtingumo
- Žemo sudėtingumo

Šaltiniai: The Atlas of Economic Complexity, Lietuvos banko skaičiavimai.

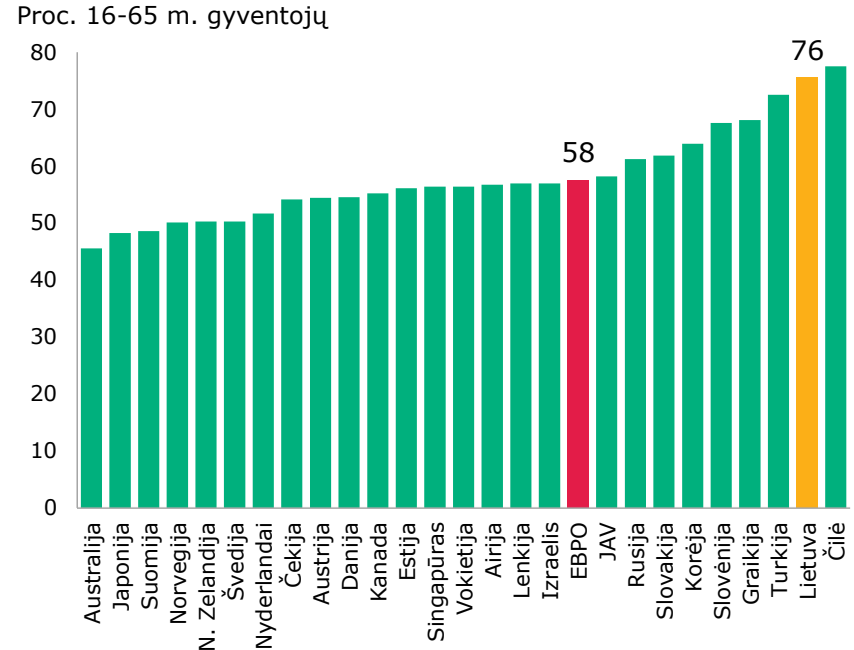
Trukdžiai inovacijoms - fragmentuota inovacijų koordinavimo sistema, švietimo problemos

Patentų paraiškos ir išlaidos MTEP

Suaugusieji, turintys prastus skaitmeninius gebėjimus

Šaltinis: Eurostatas.

Šaltiniai: EBPO, Suaugusiųjų gebėjimų tyrimas (PIAAC).

Išvados – reikalingi kompleksiniai sprendimai

Demografinė situacija bus linkusi prastėti ir tai didins įtampą darbo rinkoje. Apgalvota gimstamumo ir migracijos politika padėtų situaciją sušvelninti, bet vien demografinės priemonės situacijos neišspręs.

Vyresnio amžiaus gyventojų aktyvesnis dalyvavimas darbo rinkoje galėtų sumažinti spaudimą darbo rinkai, tačiau erdvė ribota ir siekiant ją panaudoti svarbu gerinti visuomenės sveikatą ir užtikrinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi.

Technologinė pažanga, automatizacija ir perėjimas prie aukštesnę pridėtinę vertę generuojančių ekonominių veiklų galėtų sumažinti neigiamą demografijos poveikį darbo rinkai ir ekonomikai.

Siekiant sumažinti technologinės kaitos ir automatizacijos neigiamą poveikį, pokyčiams būtina ruoštis iš anksto, keliant visų gyventojų kvalifikaciją ir gebėjimus.

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Ačiū!

Laura Galdikienė

Ekonomikos departamento vyriausioji
ekonomistė

2019 m. spalio 15 d. Vilnius